

Asia: VN/31974/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle kotoutumisen edistämisestä annetuksi laiksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset kommentit kotoutumislakia koskevaan lakiehdotukseen

-

Perusmuotoinen tai monialainen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi ja kotoutumissuunnitelma (12-22 §)

Monialaisen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin ajankohtaa olisi hyvä täsmentää. Nyt lakiehdotusluonnoksessa määritellään sitä näin: "Monialainen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi on käynnistettävä viipymättä, kun kunta on saanut tiedon siitä, että henkilön kotikunta on rekisteröity väestötietojärjestelmään" ja: "Jos 12 §:ssä tarkoitettu osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnissa tunnistetaan, että maahanmuuttajan kotoutumisen edistäminen edellyttää kunnan ja hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien 10 §:ssä tarkoitettujen palvelujen yhteensovittamista, kunta ja hyvinvointialue voivat laatia maahanmuuttajalle monialaisen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin". Perusmuotoisen arvioinnin kohdalla ajankohta on määritelty tarkemmin viitaten lakiin työvoimapalveluiden järjestämisestä.

12 § ja 13 §: "Palvelutarpeiden selvittämiseksi maahanmuuttaja voidaan ohjata tarvittaviin asiantuntija-arviointeihin tai tutkimuksiin." Tähän olisi hyvä tarkentaa, mikäli tällainen muu asiantuntija-arviointi korvaisi työnhakijana olevan kotoutujan täydentävän työnhakukeskustelun, vrt. kielitesti nykyisessä kotolaissa.

14 §: Lakiin olisi hyvä täsmentää, mitä tarkoitetaan sillä, että kotoutumissuunnitelmassa sovitaan palveluista vs., että asiakas ohjataan hakeutumaan suunnitelmassa sovittuun palveluun kuukauden sisällä suunnitelman laatimisesta. Palveluohjaukset toimivat tällä hetkellä ripeästi ja asiakas esimerkiksi liitetään testisuosituksen mukaiseen kotoutumiskoulutusjonoon muutaman päivän sisällä, mutta sen sijaan jonotusaika voi kestää kuukausia. Nopeuttaisiko asiakkaan palveluun pääsyä

se, että palveluun ohjaamisen määräajan sijaan laissa säädettäisiin palvelussa aloittamisen määräajasta? Varsinkin kotoutumisajan lyhentyessä olisi tärkeää, ettei kotoaikaa kuluisi jonottamiseen.

Kotoutumiskoulutus (24-25 §) ja omaehtoisen opiskelun tukeminen (26-30 §)

26-30 §: Kotoutumisajan lyhentäminen 3+2 >2+2 tulee vaikuttamaan omaehtoiseen opiskeluun. Omaehtoista opiskelua käytetään tyypillisimmin valmentavan ja ammattikoulutuksen suorittamisen yhteydessä, jolloin palvelu tavallisesti ajoittuu työvoimapolitiittisena koulutuksena järjestetyn kotoutumiskoulutuksen jälkeiselle ajalle. Aina katsotaan, onko jäljellä riittävästi aikaa, jotta omaehtoista opiskelua voitaisiin puoltaa kotoutumislain mukaisena. Oikea-aikaisella suunnittelulla on mahdollista välttyä ns. väliin putoamisesta. Jos kotoutumisaika on loppumassa kesken opintojen tukemisen, opintoja jo lähtökohtaisesti tuetaan JTYP-lain mukaisina, jolloin keskeytystä ei tule. On tuki opintoja, jotka eivät sovellu JTYP-lain mukaan tuettaviksi, kuten esim. kielikoulutukset tai suurimmassa osassa tapauksista Valma.

Jos kotoutumisajan enimmäispituus perustilanteissa lyhenee 2 vuoden pituiseksi, tämä ehdottomasti vaikuttaisi negatiivisesti mahdollisuuksiin suorittaa omaehtoisia opintoja (erityisesti sellaisia, jotka eivät olet tuettavissa JTYP-lain mukaan). Siksi ehdotettu mahdollisuus suorittaa loppuun kotoutumissuunnitelman voimassaolon aikana aloitettuja opintoja on hyvä ratkaisu, samoin mahdollisuus jatkaa alle 25-vuotiaiden omaehtoisesti opiskelevien kotosuunnitelmia 1 vuodella. KotoL:n täydentäminen 29 §:llä on hyvä kehitys, tosin nähdään pulmallisena se, että työllistymissuunnitelman puitteissa sovitaan KotoL:n mukaisesta palvelusta - onko tämä juridisesti mahdollista ja oikein?

Esityksen 29 § 2 mom. mukaan jatkettujen opintojen kohdalla poistuu mahdollisuus saada matkakulukorvausta ja opintojen keskeyttämisestä ei tehdä selvityspyyntöä, mutta sen sijaan 29 § 1 mom. mukaan opinnot jatkuvat jatkettuna kotosuunnitelman vuoksi kotolain mukaisina, jolloin em. muutoksia ei tule. Tämä asettaa siis asiakkaat eriarvoiseen asemaan.

Uudenmaan TE-toimisto katsoo, että omaehtoisen opiskelun kohdalta uusi lakiehdotus muuttaa tilanteen asiakasystävällisemmäksi, kun on löydettävissä keinoja jatkaa kotoutumislain mukaan aloitettuja työttömyysturvalla tuettuja omaehtoisia opintoja, vaikka kotoutumisaika päättyisi. Ennen vastaavissa tilanteissa tuimme vain osan Valmaa tai tuimme ammattikoulutuksia JTYP-lain mukaan, ja asiakas jäi ilman matkakulukorvausta.

Lisäksi viitaten 10 luvun 91 § 3 mom.; Hyvä ehdotus, että kotoutumislakia yhdenmukaistetaan JTYP-lakiin sen osalta, että työvoimaviranomaisen ratkaisuun olla tukematta omaehtoisia opintoja ei saa valittaa.

Yleiset kommentit kunnan kotoutumishjelmaan (11 §) ja monikielinen yhteiskuntaorientaatio (23 §)

Eryityisesti harvinaisempien kielten osalta olisi hyvä järjestää valtakunnallisia etäorientaatioita, jotta ryhmät saataisiin kasaan ja jotta mahdollisimman moni saisi orientaation omalla kielellään.

Alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden lasten ja nuorten palvelut (3 luku)

-

Kuntaan ohjaaminen (4 luku)

-

Kunnan, hyvinvointialueen ja valtion tehtävät (5-7 luvut)

Miten taataan palveluiden yhteensovittaminen ja tiedonvaihto tilanteessa, jossa asiakas on samanaikaisesti kunnan, hyvinvointialueen ja yhteistoiminta-alueen työvoimaviranomaisen asiakas?

Työnhakija-asiakas tulee kontaktoida uudessa asiakaspalvelumallissa (pohjoismainen malli) viiden päivän sisällä ja työllistymissuunnitelma ja työnhakuvelvoite tulee asettaa 14 päivän sisällä. Jos kotoutumissuunnitelmaa ennen laaditaan työllistymissuunnitelma, laatiiko sen kunnan tai yhteistoiminta-alueen työvoimaviranomainen vai kunnan kotoutumispalvelut?

Valtion korvaukset (8 luku)

64 §: Ensimmäisen kotikuntamerkin saamisessa voi kestää kuukausia, jos Digi- ja väestötietoviraston käsittelyajat ruuhkautuvat. Korvataanko hyvinvointialueille niitä erityiskustannuksia, joita syntyy siltä ajalta, kun 1. oleskeluluvan saanut odottaa kotikuntamerkintää?

Miten korvataan, jos kotoutuja osallistuu muun kuin kotikuntansa järjestämään palveluun? (Mikäli näihin osallistuminen siis on jatkossa mahdollista).

Tiedonsaanti ja tietojärjestelmä (9 luku)

Työllisyyspalveluiden ja kotoutumispalveluiden tietojärjestelmien yhteensovittamisessa ja tiedon vaihdossa tulee huomioida uusi asiakaspalvelumalli (pohjoismainen malli). Jos työnhakijaksi ilmoittautuneelle asiakkaalle tehdään alkuhaastattelua edeltävä täydentävä työnhakukeskustelu, on työllistymissuunnitelma laadittava ja työnhakuvelvollisuus asetettava jo tässä vaiheessa, vaikka asiakas kuuluisi kotoutumislain piiriin. Tehdäänkö siis ensimmäinen työllistymissuunnitelma pelkästään työllisyyspalveluiden järjestelmään vai myös kototietojärjestelmään? Laaditaanko kotoutumissuunnitelma myös molempiin järjestelmiin? Mitkä kaikki tiedot synkronoituvat järjestelmästä toiseen?

Yleiset kommentit muihin lakiehdotuksiin

Mikäli kunnassa tulee olemaan erikseen kotouttamispalvelut ja työllisyyspalvelut, on tärkeää huomioida työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa se, että jos työllisyyspalvelun asiakkaan tarve ja oikeus kotoutumispalveluihin ilmenee, tulee hänet ohjata välittömästi kotoutumispalveluiden piiriin (esimerkiksi pidempään maassa ollut ihmiskaupan uhri, jonka kohdalla voitaisiin poiketa 1. kotoutumissuunnitelman laatimisen kolmen vuoden määräajasta). Työllisyyspalveluissa ei välttämättä tunneta kotoutumislakia, jossa toki määritellään lain piiriin kuuluvat henkilöt, joten on tärkeää ohjeistaa kotoutumispalveluiden piiriin ohjaaminen myös työllisyyspalveluita koskevassa lainsäädännössä.

Vaikutusten arviointi ja muut perusteluja koskevat huomiot

-

Kallio Tuomas
Uudenmaan TE-toimisto